

Національний університет
«Києво-Могилянська академія»

AD FONTES

Міжнародна наукова конференція
з нагоди 405-ї річниці заснування
Києво-Могилянської академії

ПРОГРАМА

25–28 жовтня
2021 року

Організаційний комітет

В'ячеслав Брюховецький,
Почесний президент НаУКМА,
голова Оргкомітету

Тетяна Ярошенко,
віце-президент НаУКМА

Людмила Дяченко,
віце-президент НаУКМА

Марина Ткачук, декан
Факультету гуманітарних наук НаУКМА

Наталя Шліхта,
завідувач кафедри історії НаУКМА

Максим Яременко,
професор кафедри історії НаУКМА,
керівник «НДЦ “Спадщина КМА”»

Вадим Менжулін,
завідувач кафедри філософії
та релігієзнавства НаУКМА

Наталя Яковенко,
професор кафедри історії НаУКМА

Лариса Довга, професор
кафедри культурології НаУКМА

Сергій Головащенко,
професор кафедри філософії
та релігієзнавства НаУКМА

Таїса Сидорчук,
директор Музею НаУКМА

Лариса Човнюк,
керівник відділу міжнародного
співробітництва НаУКМА

Лариса Сиволожська,
прес-секретар НаУКМА

Доповідь — до 20 хв.

Виступ дискусанта — до 10 хв.

Участь в обговоренні — до 5 хв.

Початок, перерви та закінчення
засідань зазначено за київським
часом (GMT+3)

25 жовтня 2021 року

**11:00–
13:00**   **Пленарне засідання**

Модерує: *Тетяна Ярошенко (Київ, Україна)*

**Привітання Почесного президента НаУКМА
професора В'ЯЧЕСЛАВА БРЮХОВЕЦЬКОГО**

**Привітання в. о. Президента НаУКМА
ОЛЕКСАНДРИ ГУМЕННОЇ**

**Привітання декана Факультету гуманітарних
наук професора МАРИНИ ТКАЧУК**

**Привітання від Оргкомітету
професора НАТАЛІ ЯКОВЕНКО**

Віктор Козловський (Київ, Україна).

Рецепція європейського раціоналізму викладачами
Києво-Могилянської академії у другій половині
XVIII ст.: компаративний аналіз.

Марина Ткачук (Київ, Україна). Викладачі
Київської духовної академії у вирі політичних
репресій 1920-х–1930-х рр.

Тайса Сидорчук (Київ, Україна).

Києво-Могилянська академія у дослідженнях
Омеяна Пріцака.

**13:00–
14:00**   **Перерва**

Секція 1

14:00– РАННЬОМОДЕРНА ФІЛОСОФСЬКА
16:00 ТА БОГОСЛОВСЬКА ОСВІТА

Модерує: *Вадим Менжулін (Київ, Україна)*

Дискутують: *Сергій Головащенко (Київ, Україна),
Маргарита Корзо (Москва, Російська Федерація)*

Микола Симчич (Київ, Україна).

Місце метафізики в могилянських філософських курсах (XVII–XVIII ст.).

Ярослава Стратій (Київ, Україна).

«Трактати про душу» Теофана Прокоповича.

Віталій Клос, прот. (Київ, Україна).

Православне вчення і богословські виклади як вершина наукових студій у Київській Академії у початковий період її буття.

Наталія Сухова (Москва, Російська Федерація). Епоха Просвещения и православная духовная школа: святитель Георгий (Конисский).

16:00– Перерва
16:30

Секція 2

16:30–
19:30

ПРОПОВІДІ ТА РИТОРИКА

Модерує: *Якуб Нєдзведзь (Краків, Польща)*
Дискутують: *Лариса Довга (Київ, Україна),*
Наталія Пилип'юк (Едмонтон, Канада)

Джованна Броджі Беркофф (Мілан, Італія).
Stefan Javors'kuj's Ukrainian sermons: Western
sources and rhetorical organization.

Наталія Сінкевич (Мюнхен, Німеччина).
Руські проповіді на честь святих XVII ст.
у рукописі бібліотеки князів Чарторийських.

Володимир Співак (Чернігів, Україна).
Філософське тло проповідей Антонія
Радивиловського.

18:00–
18:30

Перерва

Продовження засідання

18:30–
19:30

Ніколаос Кріссідіс (Нью-Гейвен, США).
Prometheus or Animate Dead: Ivan Mazerpa
in Greek Forensic Rhetorical Exercises.

Ярослав Затилюк (Київ, Україна).
Образ князя Володимира у проповідях
Іринія Фальковського.

26 жовтня 2021 року

Секція 3

10:00 – БОГОСЛОВСЬКІ НАУКИ

13:00 В КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ:
ПОСТАТІ ТА ДОРОБКИ

Модерує: *Марина Ткачук (Київ, Україна)*

Дискутують: *Віктор Козловський (Київ, Україна),
Наталія Сухова (Москва, Російська Федерація)*

Владислав Пузович (Белград, Сербія). Вклад Киевской духовной академии в развитие сербского богословия.

Сергій Головащенко (Київ, Україна). Біблійно-богословські студії професорів КДА ХІХ–поч. ХХ ст. як джерело для вивчення історії вітчизняного релігієзнавства.

Людмила Пастушенко (Київ, Україна). Питання автентичності богословської думки в Києво-Могилянській академії: погляд київських духовно-академічних істориків ХІХ – поч. ХХ ст.

11:30 – Перерва

12:00

Продовження засідання

12:00 – *Володимир Бурега (Київ, Україна)*. Співробітництво

13:00 професора КДА Сергія Єпіфановича з Корнелієм Кекелідзе у справі вивчення життя та спадщини преп. Максима Сповідника.

Андрій Стародуб (Київ, Україна). Професорсько-викладацька корпорація Студіум православної теології Варшавського університету (1925–1939).

13:00 – Перерва

14:00

Секція 4

**14:00–
17:30** РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ДОМОДЕРНИЙ ПЕРІОД)

Модерує: *Лариса Довга (Київ, Україна)*

Дискутують: *Марія-Грация Бартоліні (Мілан, Італія), Якуб Нєдзведзь (Краків, Польща)*

Віктор Мойсієнко (Житомир, Україна).

Церковнослов'янська мова русько-української редакції XI–XIV ст. як джерело вивчення історії української мови.

Наталія Багнюк (Львів, Україна).

«Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.» як репрезентант культурного-історичного контексту ранньомодерного періоду.

Галина Наєнко (Київ, Україна). Перекладацька діяльність Симона Тодорського і розвиток української літературної мови XVII–XVIII ст.

**15:30–
16:00** Перерва

Продовження засідання

**16:00–
17:30** *Наталія Піддубна (Харків, Україна).* Еволюція лексико-фразеологічних експресем в українській проповіді.

Оксана Ніка (Київ, Україна). Руські князі та святі в онімному словнику ранньомодерної проповіді.

Оксана Суховій (Київ, Україна). Особливості функціонування займенників у казаннях Варлаама Ясинського.

27 жовтня 2021 року

Секція 5

10:00— КУЛЬТУРА КНИГИ
13:30 ТА ІСТОРІЯ ЧИТАННЯ

Модерує: *Володимир Маслійчук (Київ, Україна)*
Дискутують: *Оксана Прокоп'юк (Київ, Україна),*
Наталія Сінкевич (Мюнхен, Німеччина)

Людмила Шаріпова (Ноттінгем, Велика Британія).
Друковані видання авторів — членів католицьких
чернечих орденів у бібліотеці Петра Могилі.

Маргарита Корзо (Москва, Російська Федерація).
«Problemata» и «Traktat o duszy» Кассиана Саковича:
учебники для Киево-Братської школи?

Людмила Посохова (Харків, Україна). Праці
провідних мислителів доби Просвітництва в особистих
бібліотеках духовенства Гетьманщини та Слобожанщини.

11:30— **Перерва**

12:00

Продовження засідання

12:00— *Максим Яременко (Київ, Україна).* Читацькі нотатки
13:30 Василя Кочубея у «Феатроні» Йоана (Максимовича).

Наталія Бондар (Київ, Україна). Київські ієрархи-
книжники. Печерський архимандрит Іоаникій Сенютович.

Іван Альмес (Львів, Україна). Контroversійне місце
пам'яті та спільна культурна спадщина: Почаївська
обитель і монастирська друкарня ранньомодерного часу.

13:30— **Перерва**

14:30

Секція 6

14:30 – ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА
16:30 В КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ

Модерує: Людмила Пастушенко (Київ, Україна)
Дискутує: Марина Ткачук (Київ, Україна)

Артем Костригін (Москва, Російська Федерація).
Психологические идеи П. С. Авсенева.

Наталія Стоюхіна (Нижній Новгород, Російська Федерація). Иван Пименович Четвериков: судьба психолога и богослова в XX в.

Вадим Менжулін (Київ, Україна). Иван Сікорський і Київська духовна академія: персональні та родинні зв'язки.

Світлана Кузьміна (Київ, Україна). Історико-педагогічні наративи у київській академічній традиції XIX – початку XX ст.

16:30 – Перерва
17:00

Секція 7

17:00 – ПОЕТИКА ТА ПОЕЗІЯ
19:00

Модерує: Галина Наєнко (Київ, Україна)
Дискутує: Джованна Броджі Беркофф (Мілан, Італія)

Джованна Сьєдіна (Верона, Італія). Religious poetry in the Kyiv-Mohylian poetics.

Якуб Недзведзь (Краків, Польща). Ukrainskie encyklopedie poetyckie w XVII wieku: twórczość Łazarza Baranowicza i Stefana Jaworskiego.

Марія-Грація Бартоліні (Мілан, Італія). «If the root be holy so are the branches». Reinventing the Tree of Jesse in the frontispiece of Lazar Baranovych's «Mech dukhovnyi» (1666).

Назарій Федорак (Львів, Україна). Поетичні «сади» Могилянки: від «Євхаристеріона» до «Божественних пісень».

28 жовтня 2021 року

11:00– Презентація нових видань НаУКМА,
12:30 присвячених спадщині Київської академії

Модерує: *Наталія Шліхта (Київ, Україна)*

12:30– Перерва
13:30

Секція 8

13:30– КИЇВСЬКІ «АКАДЕМІКИ»
15:30 ТА БЛАГОДІЙНИКИ

Модерує: *Людмила Шаріпова (Ноттінгем, Велика Британія)*

Дискутує: *Максим Яременко (Київ, Україна)*

Василь Ульяновський (Київ, Україна).

Недооцінений академіст: два «лики» ігумена Іакова Воронковського в контексті інтелектуальної історії Київської митрополії.

Володимир Маслійчук (Київ, Україна). Петро Симоновський (1724–1809): насичена біографія.

Юрій Волошин (Полтава, Україна). Освіченість парафіяльного духовенства Пирятинської протопопії другої половини XVIII ст.

Оксана Прокоп'юк (Київ, Україна). Дари до Братського монастиря та Києво-Могилянської академії: особливості й відмінності.

15:30– Перерва
16:00

Секція 9

16:00– ІДЕЇ, ТОПОСИ, СЮЖЕТИ
19:30 ТА ЇХНЕ ПОШИРЕННЯ

Модерує: *Оксана Ніка (Київ, Україна)*

Дискутують: *Людмила Шаріпова (Ноттінгем, Велика Британія), Якуб Недзведзь (Краків, Польща)*

Тетяна Григор'єва (Київ, Україна). Дві історії однієї війни. Хотин-1621 у польських і українських текстах другої половини XVII ст.

Дарія Сироїд (Львів, Україна). Апокрифічні діяння апостолів у «Життях святих» Димитрія Туптала: особливості метафразису.

Йоанна Гетка (Варшава, Польща). Wędrowka idei Mohuły – bazylikańskie trebniki XVIII wieku.

17:30– Перерва
18:00

Продовження засідання

18:00– *Алісія Новак (Краків, Польща)*. Pedagogiczna
19:30 refleksja w metropolii kijowskiej – na materiale lwowskiego druku «O wychowaniu dzieci» z 1609 r.

Лариса Довга (Київ, Україна). Що означало «бути справедливим»? (На матеріалах богословських текстів XVII ст.).

Наталія Пилип'юк (Едмонтон, Канада).
Фунеральні обряди церковної еліти у Києві та Львові.
На матеріалах про С. Косова й А. Шептицького.

Учасники конференції

Іван Альмес — кандидат історичних наук, старший викладач (Український католицький університет), ivanalmes@ucu.edu.ua

Наталія Багнюк — кандидат філологічних наук, доцент (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Український католицький університет), natalyabahnyuk@ukr.net

Марія-Грація Бартоліні — PhD, Assistant Professor (Міланський університет, Італія), woland80@yahoo.it

Наталія Бондар — кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського), bondarnat@ukr.net

Джованна Броджі Беркофф — PhD, Professor Emerita (Міланський університет, Італія), giovanna.brogi@gmail.com

В'ячеслав Брюховецький — доктор філологічних наук, професор, Почесний президент (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), brioukh@ukma.edu.ua

Володимир Бурега — кандидат богослов'я, кандидат історичних наук, професор (Київська духовна академія і семінарія), vbureha@gmail.com

Юрій Волошин — доктор історичних наук, професор (Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка), jwoloshyn@gmail.com

Сергій Головащенко — доктор філософських наук, професор (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), sergii.holovashchenko@ukma.edu.ua

Тетяна Григор'єва — кандидат історичних наук, доцент (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), grygorieva@ukma.edu.ua

Йоанна Гетка — Dr. Hab., Profesor (Варшавський університет, Польща), j.getka@uw.edu.pl

Лариса Довга — доктор філософських наук, професор (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), l.dovha@ukma.edu.ua

Ярослав Затилюк — кандидат історичних наук, науковий співробітник (Інститут історії України НАН України), старший науковий співробітник (Національний музей історії України), yaroslav.zatyluk@gmail.com

прот. Віталій Клос — доктор церковно-історичних наук, професор (Київська православна богословська академія), vita1108@ukr.net

Віктор Козловський — доктор філософських наук, доцент (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), v.kozlovskiy@ukma.edu.ua

Маргарита Корзо — кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут філософії РАН, Російська Федерація), ma.korzo@gmail.com

Артем Костригін — кандидат психологічних наук (Російський державний університет імені О. М. Косигіна (Технології. Дизайн. Мистецтво), Російська Федерація), artdzen@gmail.com

Ніколаос Кріссідіс — PhD, Professor (Університет Південного Коннектикуту, США), chrissidis1@southernct.edu

Світлана Кузьміна — доктор філософських наук, доцент (Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Київ), haraxida@gmail.com

Володимир Маслійчук — доктор історичних наук, доцент (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), v.masliychuk@ukma.edu.ua

Вадим Менжулін — доктор філософських наук, професор (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), vadim.menzhulin@ukma.edu.ua

Віктор Мойсієнко — доктор філологічних наук, професор (Житомирський державний університет ім. Івана Франка), v.moysiienko@ukr.net

Галина Наєнко — доктор філологічних наук, професор (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), halynanaenko@gmail.com

Якуб Недзведзь — Dr. hab., Profesor (Ягеллонський університет, Польща), jakub.niedzwiedz@uj.edu.pl

Оксана Ніка — доктор філологічних наук, професор (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), nikaoksanaiv@gmail.com

Алісія Новак — Dr. Hab., Profesor (Ягеллонський університет, Польща), alicja.z.nowak@uj.edu.pl

Людмила Пастушенко — кандидат філософських наук, доцент (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), l.pastushenko@ukma.edu.ua

Наталія Пилип'юк — PhD, Professor Emerita (Університет Альберти, Канада), natalia.pylypiuk@ualberta.ca

Наталія Піддубна — доктор філологічних наук, доцент (Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди), piddubnan71@gmail.com

Людмила Посохова — доктор історичних наук, професор (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), lposokhova@karazin.ua

Оксана Прокоп'юк — кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник (Національний заповідник «Києво-Печерська лавра»), prokorjuk@ukr.net

Владислав Пузович — доктор богословських наук, професор (Белградський університет, Сербія), ruzovic.vladislav78@gmail.com

Таїса Сидорчук — кандидат історичних наук, старший викладач (Національний університет «Києво-Могилянська академія»), sydorhuktm@ukma.edu.ua

Микола Симчич — кандидат філософських наук, науковий співробітник (Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України), msymchych@gmail.com

Дарія Сироїд — кандидат філологічних наук, доцент
(Український католицький університет), darka@ucu.edu.ua

Наталія Сінкевич — кандидат історичних наук
(Мюнхенський університет Людвіга-Максиміліана,
Німеччина), Nataliia.Sinkevych@lmu.de

Володимир Співак — доктор філософських наук, доцент
(Академія Державної пенітенціарної служби, Чернігів),
vova3006@ukr.net

Андрій Стародуб — кандидат історичних наук, старший
науковий співробітник (Інститут української археології
та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України),
andriystarodub@gmail.com

Наталія Стоюхіна — кандидат психологічних наук, доцент
(Нижньгородський державний університет імені М. І. Лоба-
чевського, Російська Федерація), natkor63@gmail.com

Ярослава Стратій — кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник (Інститут філософії
ім. Г. С. Сковороди НАН України), stratiyya@gmail.com

Наталія Сухова — доктор історичних наук, доктор
церковної історії, професор (Православний Свято-Тихонів-
ський гуманітарний університет, Російська Федерація),
suhovanat@gmail.com

Оксана Суховій — кандидат філологічних наук, доцент
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка),
o-o-s@ukr.net

Джованна Сьєдіна — PhD, Assistant Professor (Веронський
університет, Італія), giovanna.siedina@unifi.it

Марина Ткачук — доктор філософських наук, професор
(Національний університет «Кієво-Могилянська академія»),
m.tkachuk@ukma.edu.ua

Василь Ульяновський — доктор історичних наук, професор
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка),
ulianovsky@gmail.com

Назарій Федорак — кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський національний університет імені Івана Франка),
nfedorak@ukr.net

Людмила Шаріпова — PhD, Assistant Professor
(Ноттінгемський університет, Велика Британія),
Liudmyla.Sharipova@nottingham.ac.uk

Наталія Шліхта — PhD, кандидат історичних наук,
професор (Національний університет «Києво-Могилянська
академія»), shlikhta@ukma.edu.ua

Наталя Яковенко — доктор історичних наук, професор
(Національний університет «Києво-Могилянська
академія»), n.yakovenko@ukma.edu.ua

Максим Яременко — доктор історичних наук, професор
(Національний університет «Києво-Могилянська академія»),
m.yaremenko@ukma.edu.ua

Тетяна Ярошенко — кандидат історичних наук, доцент,
віце-президент (Національний університет «Києво-Моги-
лянська академія»), yaroshenko@ukma.edu.ua